

OBZORNIK

† ANTON FUNTEK † FRAN MILČINSKI † RADO MURNIK

Kadar se ljudje razstajamo, hodimo skupaj do razpotij, si segamo v roke in upamo, živo upamo, da nas bo katerakoli izmed steza spet privedla pod skupno streho. Bože, kako naj človek živi brez upanja! Kako bi nam bilo, če ne bi v sleherniku gorela svetla, še tako drobna lučka, ki se redi iz upanja in obetov — iz najdragocenejšega, čeprav tako netvarnega, človekovega bogstva. A kadar dospeš do zadnjega križpotja, kadar se kdo zastrmi na oni breg življenja in onemí, kadar ga odenejo z mrtvaškim prtom in se zakotali prva gruda na mrliški les, kam boš tedaj s svojim upanjem! Z drhtečim srcem se poslavljajš, se poslavljajš...

In tako se poslavljamo od treh slovenskih književnikov hkratu, ki smo jim prav mi dolžni posebno zahvalo.

* * *

Anton Funtek, koliko učečih se rodov je šlo mimo njega! Koliko napornih ur je prebil za Zvonovo uredniško mizo, zaskrbljen za prospeh našega duha in čistost naše besede! Ni mu bilo prisojeno eno najvidnejših mest med našimi književniki. Res da je prekipevajoča mladina, ki je vsa vrela kakor novo vino, prinesla vso neposrednejšo umetnost. Toda ni mu smela odreči, njemu — marljivi mravlji —, ki ga je bila sama skromnost in ki je posvetil vse svoje najboljše sile plemenitim stremljenjem, da je izvršil v svojem času nadpovprečna dejanja in izpopolnil vrzeli, kolikor so mu dale njegove dragocene moči. Da smo imeli vselej več tako vestnih, nesebičnih delavcev, bi bilo danes marsikatero težko, nehvaležno delo že opravljeno.

* * *

Drugi, ki je povsem nenadejano, komaj nekaj dni za Funtkom, za večno umolknil in nas prikrajšal še za nekaj vedrih ur, je Fran Milčinski. Edino osebno srečanje z njim mi je ostalo tako v spominu, da mi vzbudi beseda „tolar“ (tisti tolar, ki ga je cigan zakotalil po javorjevi mizi) dojem najčistejšega srebrnega zvenka in mi sproži pravljične podobe, ki smo si jih otroci pripovedovali v najlepših trenutkih. Milčinski je bil eden redkih naših umetnikov, ki je ljubil same svetle barve, ki mu je bil odkrit smeh in lagodno kramljanje več ko sto mrkih naukov, čeprav je njegova umetnost natrpna z najčistejšo življenjsko modrostjo. Delil je pravdo najbednejšim med bednimi. Težko bi našli tenkoslušnejše uho in dostopnejše srce za mlado dušo, ki jo je življenje vse prezgodaj postavilo pred prag. Milčinskega prešernost in nagajivost sta tako samosvoja pojava v naši knjigi, da jima ne najdeš primere. In ta mož, ki je nosil v sebi tolikšno mero sonca in šale, je bil čudovito dobrotljiv, resen in pravičen.

* * *

A tretji, ki se je po dolгих, trpečih letih preselil v svoje novo „domovanje“ sredi Ljubljanskega polja, je Rado Murnik. Dve leti je tega, kar smo mu ob šestdesetletnici želeli boljših dni... Najboljši naš literarni pedagog, Stritar, je visoko cenil njegove darove in mu prerokoval velike uspehe. In jih je tudi

resnično dosegel z Grogo, Navihanci, Matajevim Matijo in drugimi. Imel je smisel za jezik kakor malokdo. Otikal bi ga, kogar je označil z eno samo, do dna pogojeno besedo. Tudi on se je smejal, kadar je odkrival s svojim bistrim pogledom človeške nerodnosti. Mumik je bil talent, tragičen talent, ki se kljub svoji delavnosti ni mogel prav razmahniti; bil je — kdo ve kje in čemu — izpodrezana rast, ki pa je kljub vsemu gnala z neznansko prirodno silo. Prav je imel tisti, ki je zapisal, da nam je zdaj Slovincem smeh resnično umrl ...

* * *

Vsakega izmed njih bomo ohranili v trajnem spominu.

Sit eis terra levis!

Alfonz Gspan.

ZAKAJ PAČ MUHE MOJ LOVI KASTELIC?

(Iz prešernoslovja.)

Živimo v času stoletnic Kastelčeve Kranjske Čebelice. In njenih bojov. Kaj nam je ona in kaj oni, danes vemo. Ali pa tudi živi v nas in nas je kaj izučilo?

Tudi v teh dneh nismo brez boja. A če si ga pogledamo ob onem pred sto leti, kako značilna in prav za prav žalostna je ta stvar pri nas: za „ogorčence“ zaradi stvari same, za napadene pa zaradi posebnosti naših kulturnih razmer. Ker menda čutijo, da se morajo braniti, sicer ...

Toda „občani“ (dr. Prijatelj v LZ, 1917, str. 315.), tu je vaše področje, na katerem je pri nas še mnogo lavorik! Kako dolgo naj še zaradi skupine, ki ne vidi meje „svojih pravih potov“ (Iv. Cankar, Podobe iz sanj, str. 6.), našim kulturnim tvorcem in oblikovalcem dokazujemo preko potrebe, da smo „ljudstvo Traciiie surove“ (Sonetni venec). Ali naj bodo naši književniki tako nezščiteni? Ali naj jih z olimpijskih višin pustimo same med gorjačarje? Kaj nam niso storili le-ti v naši literaturi že dovolj škode? In potem, ali naj se kar tako operira z videzom, da gre naš *narod* na svoje kulturne delavce?

Dovolite! Saj veste, česa so obdolževali našega Prešerna ob črkah — in zakaj! In česa obtožujejo našega Županciča? In zakaj? Prišli smo torej na zunaj od črk do gledališkega komada, a jedro je ostalo eno in isto!

* * *

Tretje bukvice KČ so izšle prav pred sto leti. In v njih Prešernovi „Sršeni“, med katerimi je meril na urednika:

Čebelarju.

Zakaj pač muhe moj lovi Kastelic?

„Prodajat’ misli jih namest’ čebelic.“

Prvi se je baval z njegovo razlago L. P.(intar) v LZ, 1897, str. 117., kjer najprej omenja tedaj običajno razlago: „Posnemajoč Prešernove *sršene*, je bil dal tudi Kastelic v Čebelici natisniti nekatere zabavljice pod imenom *muhe*; zato mu je Prešeren zložil zabavljico.“ Nato pa takoj ugotovi, da so izšle Kastelčeve „Muhe“ šele v KČ, V. (1848), dočim v prvih treh zvezkih njegove zabavljice sploh nimajo niti skupnega imena. Vendar v svojem nadaljnjem izvajanju razlaga ta sršen v bistvu prav tako, samo s to (zaradi gorenje ugotovitve) omejitvijo, da se ta sršen nanaša „samo na Kastelčeve aforizme, ki so bili objavljeni